

Posudek oponenta

Téma disertační práce: Tělesné složení u vybraných skupin pražských dětí mladšího školního věku
Autor: Mgr. Tomáš Hadžega
Školitel: Prof. Ing. Václav Bunc, CSc.

V předložené disertační práci autor řeší problematiku somatických ukazatelů a tělesného složení u dětí mladšího školního věku z Prahy. Práce je dále zaměřena na životní styl nedostatečně pohybově aktivních jedinců, který se stal celospolečenským problémem. Autor uvádí, že výzkumy jasně ukazují, že pozitivní podpora rodičů předpokládá vyšší pohybovou aktivitu u dětí a že pohybově aktivnější rodiče vychovávají pohybově aktivnější děti a naopak méně pohybově aktivní matky a otcové vychovávají méně pohybově aktivní dcery a syny. Nedostatek pohybové aktivity vede k poklesu tělesné zdatnosti, jako celosvětovému trendu zvyšující se nadváze a obezity, anebo vzniku některých zdravotních problémů. Autor zdůrazňuje, že nadváha a obezita nepředstavuje pouze problém estetický, ale jedná se o celospolečenský bio-psycho-sociální problém. Je doloženo, že v rodině, kde jsou oba rodiče obézní, je pravděpodobnost obezity dětí okolo 70 %. V případě, kdy je obézní jeden z rodičů je pravděpodobnost obezity dětí okolo 50 % (Bunc, 2008).

Disertační práce je členěna do deseti kapitol včetně seznamu literatury a příloh. Má celkový rozsah 170 stran, z toho 16 stran literatury a na 32 stranách jsou uvedeny přílohy.

Posudek a připomínky rozdělím do dvou okruhů: První okruh se bude týkat teoretické části práce (kapitola 1-5), druhý okruh pak výzkumné části a závěrů (kapitola 6 – 8).

K teoretické části práce:

Prvních pět kapitol můžeme pokládat za „Teoretická východiska práce“. Jedná se o vysvětlení některých základních pojmů a literárního přehledu poznatků, které se vztahují k danému tématu. I když každý z dílčích problémů je relativně složitý např. zdraví a životní styl, vliv prostředí na životní styl dítěte, tělesná zdatnost, pohybová aktivita a stravovací návyky v mladším školním věku, pohybový režim dětí, nadváha a obezita v dětském věku a tělesné složení, domnívám se, že se s nimi autor dobře vyrovnal a připravil si tak podklady pro hlavní

část. Na závěr každé kapitoly autor sepsal ucelenou syntézu poznatků z jednotlivých částí práce (shrnutí) a naznačil, proč a jakým směrem se bude ubírat ve výzkumném šetření.

Kapitoly jsou svoji strukturou i obsahem zpracovány na erudované úrovni, což potvrzuje hluboký zájem autora o uvedenou problematiku. Postrádal jsem však odkazy na publikace autora z této oblasti. Správně zdůrazňuje, že klíčem k objektivizaci procesu je období pubescence se všemi jeho vlivy, včetně biologického a kalendářního věku.

Všech pět kapitol je podpořeno příklady celé řady výzkumných prací našich a zahraničních autorů. Text je vhodně doplněn přehlednými obrázky.

K výzkumné části a závěrům práce:

Podle mého názoru se autorovi podařilo skloubit současné poznání z literárních pramenů v kompaktní metodologická východiska pro vymezení empirického výzkumu, jeho cíle a úkoly. Ty jsou konkrétně formulovány společně s diagnostickými metodami, vlastním šetřením a šetřením záměrného souborů v kapitolách 6 – 8.

Cíle práce jsou dobře formulovány. Poměrně značnou pozornost věnoval doktorand popisu v subkapitole 6.2 „Výzkumný soubor a výzkumné metody“. Považuji zvláště za důležité vyzvednout organizaci celého šetření, včetně popisu měřících přístrojů.

Meritorní částí práce je kapitola 7 „Výsledky a diskuze“. Vysoký počet dat autor uspořádal do 21 tabulek a 28 obrázků. Pokud se jedná o vlastní výsledky, tak ty z velké části korespondují s dosavadními poznatky, výjimečně se pak liší. Použité parametrické statistické metody jsou použity správně a z vypočítaných hodnot lze odpovědět na cíle i na stanovené hypotézy práce. Interpretace výsledků a návazná diskuze z aspektu literárních poznatků k dílčím okruhům problémů je provedena dobře.

V kapitole 8 „Závěry“ postrádám jednoznačnou odpověď na vytýčené hypotézy. Pravdou je, že autor v diskuzi, v subkapitole 7.4 „Diskuze k hypotézám“, zamítá obě hypotézy, ale v závěru se k nim nevyjadřuje.

Seznam použité a citované literatury přesvědčuje o poměrně značné šíři řešeného problému. Formální zpracování disertace je na úrovni běžného standardu kromě kapitoly „Výsledky a diskuze“. V disertační práci jsou zpravidla tyto kapitoly rozděleny. Při číslování kapitol mezi čísly je tečka (2.1), za číslem poslední úrovně tečka není.

Připomínky a dotazy ke kapitolám 5 - 8:

1. Obě hypotézy se vztahují k dětem bez pravidelného pohybového režimu. Domnívá se autor, že u dětí s pravidelným pohybovým režimem by tomu tak nebylo?

2. První hypotéza se mně jeví nadbytečná pro tělesnou výšku a hmotnost. Děti v mladším školním věku rostou a přibývají na hmotnosti.
3. Autor rozdělil děti podle věku, v metodice není stanoveno k jakému datu.
4. Autor uvádí (s. 73), že do studie byly zařazeny všechny děti, které měly pro účast na měření písemný souhlas rodičů. Opravdu tam nebylo žádné dítě s pravidelným pohybovým režimem?
5. Čím byl ovlivněn nízký počet jedenáctiletých chlapců, ale především dívek? Nízký počet určitě zpochybňuje statistické závěry.
6. Z textu ani z tabulek není zřejmé, u jakých dětí bylo provedeno opakované měření (tab. 4, s. 92, sběr dat s. 75).
7. Na s. 73 je odkaz na „Základní charakteristiky sledovaného souboru chlapců a dívek uvádíme v tabulkách 1 a 2“. Tab. 1 a 2 tomu neodpovídají, s. 46, 47.
8. Závěry pod číslem 12 a 13 nejsou správně napsány.
9. Podobně je tomu v Závěru pod číslem 16 v poslední větě.
10. Nelze souhlasit v Závěru pod číslem 18 s tvrzením, že „Výsledky námi sledovaných jedinců mladšího školního věku poukazují na jejich zvyšování úrovně tělesné zdatnosti u obou pohlaví, ke kterému dochází v důsledku zvyšování věku“. Pro zvyšování úrovně tělesné zdatnosti jsou zjištěny pouze předpoklady – úroveň tělesné zdatnosti nebyla zjišťována.
11. Jaký je hlavní nový poznatek z uvedeného šetření autora?

Předložená disertační práce přes některé drobné nedostatky, které uvádím, svědčí o tom, že autor prokázal způsobilost k samostatné tvůrčí vědecké práci. Prokázal, že má široký teoretický přehled v předmětné literatuře, že ovládá vědecké metody a dokáže je vhodně používat, že umí statisticky zpracovat a interpretovat velké množství dat.

Vzhledem k tomu, že oponovaná práce vyhovuje požadavkům kladeným na doktorskou disertaci, navrhuji v případě úspěšné obhajoby, aby byl Mgr. Tomáši Hadžegyovi udělen titul PhD. v oboru kinantropologie.

V Ústí n. Labem, dne 3. 4. 2019

doc. PhDr. Zdeněk Havel, CSc.
oponent práce